

znamenať, že bývaly ustav hluchonemých v Bratislave sa prestanovi do novej modernej budovy na Krásnu Hôrku. V Prešove pekne pokračuje stavba základnej deväťročnej internátnej školy pre hluchonemých. Podľa perspektívneho plánu rozvoja do r. 1965 resp. 1970 sa podstatne zvýši počet špeciálnych internátnych škôl, ktoré budú priestranné, moderne zariadené a vybavené učebnými pomôckami.

A napokon ešte za jednu vec by som sa prihováral. My tu v Prešove sme mávali svoje utorkové jednogodinové porady od 7. do 8. hod., keď sme šli v zime do školy ešte za úplnej tmy. Bol to nápad zomrelého riaditeľa P. Bysterského. Spočiatku sme nie s veľkou radosťou prijímali myšlienku, že v útorok budeme vstávať o hodinu skôr. No skoro sme prišli veci na chuť. Na aktívoch sme prediskutovali všetko možné čo len slúžilo ku zlepšeniu práce na škole. Hovorilo sa tu aj o výsledkoch hospitácií priamo, otvorene, no dobromyseľne a kamarátsky, takže nik sa neurazil a nik nespýšnel.

Mnohé vydarené podujatia vznikli práve na týchto aktívoch. Napr. práca na nových osnovách, preklad osnov SSSR, prvé slovenské učebnice pre hluchonemých „Učím sa hovoriť“, celoslovenský aktív riad. a učiteľov prípravných prvých a druhých tried v Prešove dňa 2. a 3. apríla 1957 a iné.

V Prešove sa dodnes udržal utorkový aktív a vrele odporúčam zaviesť ho aj na ostatných školách pre hluchonemých. Pomocou takýchto aktívov mohli byť ľahšie a bezo zbytku vyriešené úlohy III. päťročnice v našom školstve. Všetky naše snahy musia smerovať k tomu, aby školstvo pre hluchonemých v ČSSR zostalo aj v budúcnosti na tej svetovej úrovni, na ktorú ju pozdvihli svojou láskou k hluchonemej mládeži naši školskí a vedeckí pracovníci, vyzbrojení odbornosťou, usilovnosťou, vytrvalosťou a oddanosťou k veci hluchonemých.

Milan Nakonečný, Vodňany

Psychodiagnostická praxe (trídícího) dětského domova

Dětské domovy (trídící) jsou zařízením pro stanovení druhu a rozsahu péče, která má být příslušnému dítěti poskytnuta. Jde o zhodnocení každého individuálního případu dítěte, tj. především o poznání osobnosti dítěte, jejích zvláštností a o zhodnocení vlivů a příčin, které se v příslušném případě uplatnily a které vedly k tomu, že dítě se stalo předmětem zvláštní péče. Rozpoznání, hodnocení a popis uvedených činitelů spolu s charakteristikou vlastností osobnosti a znaků chování dítěte jsou předmětem vyšetřování, které se zabývá zkoumáním osobnosti dítěte zejména z hledisek pedagogické psychologie. Vyšetřování dětí po všech stránkách je tedy jednou ze základních funkcí dětského domova (trídícího). K plnění této základní funkce má dětský domov (dále jen ZDD) řadu předpokladů. Především je to možnost soustavného sledování každého jednotlivého dítěte v podmínkách života domova. Dalším předpokladem je odborně školený a zaměřený personál, tj. učitelé, vychovatelé, sociální pracovník a psycholog.

Přípravným stadiem vyšetřování dítěte je získávání a studium anamnestických údajů o prostředí, v němž dítě vyrůstalo. Důležité jsou zvláště údaje o prvním tělesném a duševním vývoji dítěte, o chorobách a úrazech (i duševních), které dítě event. přestalo, a údaje školy o prospěchu a chování dítěte. Anamnestické údaje získává psycholog rozhovorem s rodiči, ze zpráv škol, rodičů a orgánů péče o mládež, z osobních spisů dítěte (lékařský nález, zdravotní záznamy, psychiatrická a neurologická vyšetření, soudní usnesení apod.). Anamnestické údaje jsou velmi důležité pro posouzení celkové sociální situace dítěte před příchodem do domova. Údaje o tělesném a duševním vývoji jsou důležité zvláště pro rozlišení mezi dětmi duševně vadnými a dětmi výchovně zanedbanými.

Těžištěm vyšetřování je plánovitě pozorování dítěte v běžných životních situacích [tj. v učebnách, při práci, při individuálním volnu, organizovaných programech, na hřišti, na vycházce, ve třídě a jinde]. Některé situace může vychovatel nebo psycholog uměle přivodit nebo během pozorování improvizovat, aby pozorovaný znak chování byl výraznější. Tak je dítě nepřímě nuceno, aby v některých situacích zaujalo určitější stanovisko, a odhalilo tak např. nějaký kvalitativní znak své povahy. Dítě se jako osobnost určitého typu zřetelně projeví zvláště tam, kde nepředstavuje přímo samo sebe. Proto je zvláště cenné pozorování dítěte při hře. Výrazně se projevuje dítě zejména ve všech situacích, které vyvolávají prudkou, vzrušenou reakci nebo tuto reakci objektivně signalizují (dítě nemusí vždy reagovat afektivně). Jsou situace, ve kterých je nějak ohrožena aktuální snaha nebo potřeba dítěte (patří sem různé druhy konfliktních situací, tzv. trapné situace aj.). Pozorováním zjišťujeme některé znaky chování, některé vlastnosti osobnosti, zvláště rysy charakteru a kvalitu psychických funkcí [pozornosti, citů, snah, ale i myšlení aj.].

„K zjištění duševních vlastností nestačí pouhé pozorování, nejsou-li dost proměnlivé okolnosti, za nichž se člověk projevuje“ (Tardy). Pozorování se musí dít plánovitě, systematicky, po dlouhou dobu, pečlivě a v rozmanitých situacích. Jeho výsledky se musí neustále pozorovat a zobecněné poznatky stále ověřovat. Přitom je nutno si uvědomit, že duševní život člověka, a tedy i charakterové rysy, mají dynamickou povahu a že žádnou vlastnost osobnosti nelze absolutizovat. Pozorování nese v sobě také nebezpečí subjektivního výkladu pozorovaných znaků, zvláště tam, kde pozorovatel nemá dostatek zkušeností a uplatňuje i event. osobní předpojatost vůči dítěti. Subjektivnost hodnocení je často patrná z toho, že dítě není hodnoceno z hlediska obecně psychologického, ale etického (např. jako lakomé, zbabělé apod.). Takové hodnocení dítěte bývá často jednostranné. Zobecnění na základě pozorování bývá někdy zcela nesprávné tenkrát, nepostřehne-li pozorovatel, že dítě své chování předstírá nebo pravé své stanovisko maskuje. Pozorování dítěte je důležitou metodou, která se však nesmí stát metodou jedinou, výlučnou, izolovanou a nesmí být přeceňována. Obrací zvláště zřetel na vystižení vztahů dítěte ke kolektivu, k jednotlivcům, k chovancům druhého pohlaví, k učitelům, vychovatelům, na poměr dítěte k plnění povinností všeho druhu, zvláště na jeho poměr k práci, na popis a hodnocení zájmů, způsobu činnosti, společenské aktivity a jistoty, převládajících nálad, povahových zvláštností a řady jiných znaků osobnosti, jako vnějšího výrazu, osobní upravenosti a kultivovanosti, pohybových schopností aj. Dítě je pozorováno ve třídě, při hře, sportu, jídle, na vycházce, při individuálním volnu, při práci, v uměle připravených situacích i při spánku. Pozorovány jsou stále všechny děti, avšak některým jednotlivcům se podle potřeby věnuje pozornost zvýšená. O pozorování dítěte vedou pracovníci chronologický záznam [zapisují projevy, jejich hodnocení, zobecnění a situace, v níž k pozorovanému projevu došlo]. Záznamy o pozorování slouží psychologovi jako jeden z podkladů pro zpracování charakteristiky dítěte. Psycholog také konzultuje s vychovateli a učiteli problémy zobecňování pozorovaných projevů a metody pozorování.

K posouzení některých případů pouhý popis vlastností osobnosti a zvláštností chování nestačí. Tak už v případech lehkých reaktivních poruch chování je třeba zjistit zdroj a sflu neurotizujících i jiných negativních vlivů, které byly příčinou poruch chování dítěte. V jiných případech je možno pozorováním zjistit, že dítě je neurotické, nekultivované, celkově vývojově opožděné, a je třeba určit, které příčiny tento stav dítěte vyvolaly. Nestačí pozorovat a popsat neurotické symptomy, ale je také nutné vědět, jak vznikly [sourozeneckou rivalitou, nepřiměřenými nároky na dítě apod.]. Obraz osobnosti dítěte musí být dokreslen využitím výsledků získaných dalšími metodami, kterými poznatky o dítěti, získané pozorováním a studiem anamnézy, doplníme a zpřesníme. Osobnost tvoří jednotu s prostředím, ve kterém žije, a je tedy odrazem vlivů, které se při formování osobnosti uplatnily. Odraz těchto vlivů je možno zkoumat *spectálními metodami* poměrně lépe než po-

zorováním. Metody dokreslující a zpřesňující obraz osobnosti jsou zvláště metody rozhovoru s dítětem, vysvětlení a rozbor některých výsledků dětské činnosti, jakož tzv. testové metody.

Metodou rozhovoru zjišťuje psycholog v přímém styku s dítětem především obsah jeho představ a názorů na okolnosti, které by mohly být v souvislosti s výchovným stavem dítěte, s poruchami jeho chování, a citový vztah k těmto okolnostem. Vztah psychologa a dítěte je „vztahem člověka k člověku“ (Tardy). To je základ této metody a v tomto smyslu je také rozhovor s dítětem veden přátelskou, nevtíravou, ohleduplnou a laskavou formou. Tato metoda je jednou z nejtěžších a vyžaduje velké zkušenosti ve styku s dětmi, značné znalosti svéráznosti dětské psychiky a porozumění světu dítěte. Rozhovor musí být veden pružně, musí udržovat zájem dítěte o spolupráci, musí být nenucený, plynulý. Svéráznost každého případu vyžaduje mnoho dobré přípravy, dokonalé orientace v případě, pružných přízpůsobení i okamžitých improvizací ze strany psychologa.

Z výsledků činnosti dítěte je možno hodnotit především formu a obsah kresby, obsah dopisů, které posílají svým rodičům, sourozencům a známým, a konečně i jiné písemné a výtvarné projevy dítěte. Kresba poskytuje cenné informace o duševní úrovni dítěte, o kulturním prostředí, v němž dítě žilo, o svéráznosti jeho představ a může projektivně obsahovat i psychopatické znaky, neurotické a psychotické příznaky, známky duševní opožděnosti a jiné znaky důležité pro posouzení stavu dítěte. Dětskou kresbu je možno třídit podle určitých přesných hledisek (Goodenough), přičemž se neposuzuje vlastní kreslířská dovednost dítěte, ale množství a přiměřenost prvků, z nichž se kresebný projev skládá. Podle méně určitých hledisek může být posuzován i obsah dětské kresby, kdy dítě buď kreslí na předem dané téma nebo spontánně. Charakteristická je zvláště spontánní kresba imbecilních dětí. V dopisech projeví dítě často jinak skrytá přání, obavy, úzkosti, vlažný anebo přátelský poměr k různým osobám. Také srovnávání obsahu dopisů rodičů dítěte rodičům pomáhá odhalit leccos ze života rodiny (v jednom našem případě sdílelo dítě stihomanné bludy svého otce a uvádělo je ve svých dopisech).

Testovými metodami zkoumá psycholog „reakce dítěte na podněty ve standardně navozených situacích“ (Schürer). Testy se většinou zkoumají dílčí stránky osobnosti a z výsledků se usuzuje na celkovější obraz. Proto jsou testy zkoumající např. inteligenci, charakterové rysy, sociální přízpůsobivost, mravní orientaci apod. Testy lze v některých případech zjistit také přítomnost patických znaků navenek skrytých.

V inteligenčních testech klade psycholog dítěti řadu otázek a praktických úkolů, na které dítě reaguje slovně nebo určitým úkonem, přičemž řešení proběhne v představách nebo myšlenkách s utlumenou verbální stránkou. Reakce dítěte se zaznamenávají a je třeba je posuzovat především z hlediska jejich hodnoty pro výchovný a vzdělávací proces. Inteligenční testy ovšem zkoumají izolovaně určitou složku intelektu, např. analyticko-syntetickou schopnost, přičemž se vychází z toho, že dílčí funkce představuje kvalitu intelektu jako celku (test Ravenův, Kohsův, Porteusův aj., kde dítě reaguje názorově, nebo test Jiráskův, při němž dítě reaguje slovně) nebo zkoumají kvalitu intelektu jako komplexní schopnosti individua účelně jednat, rozumně myslet a úspěšně se vypořádat se svým prostředím (Wechslerovo pojetí). Nejpoužívanějšími testy tohoto druhu jsou česká verze hamburské revize Wechslerova inteligenčního testu pro děti a dospívající (obsahuje celý soubor subtestů) a známý test Termanův—Merillové uvedený k nám znovu v modernější francouzské modifikaci. Prakticky inteligenční testy přinášejí řadu cenných informací o dítěti, avšak interpretace výsledků je často problematická už proto, že různé druhy testů vycházejí z různého chápání pojmu inteligence a zdůrazňují v hodnocení spíše hledisko kvantitativní. Při použití žádného inteligenčního testu nevystačí se proto jen s formálním hodnocením, nebo dokonce jen s kvantitativním tabulkovým vyjádřením výsledků, ale je vždy nutná jejich podrobná analýza. Výsledek inteligenčního testu musí být vždy pozorován s dalšími zjištěními a neměl by být při vyšetřování dítěte nijak v popředí. Ve výsledku testu se mohou

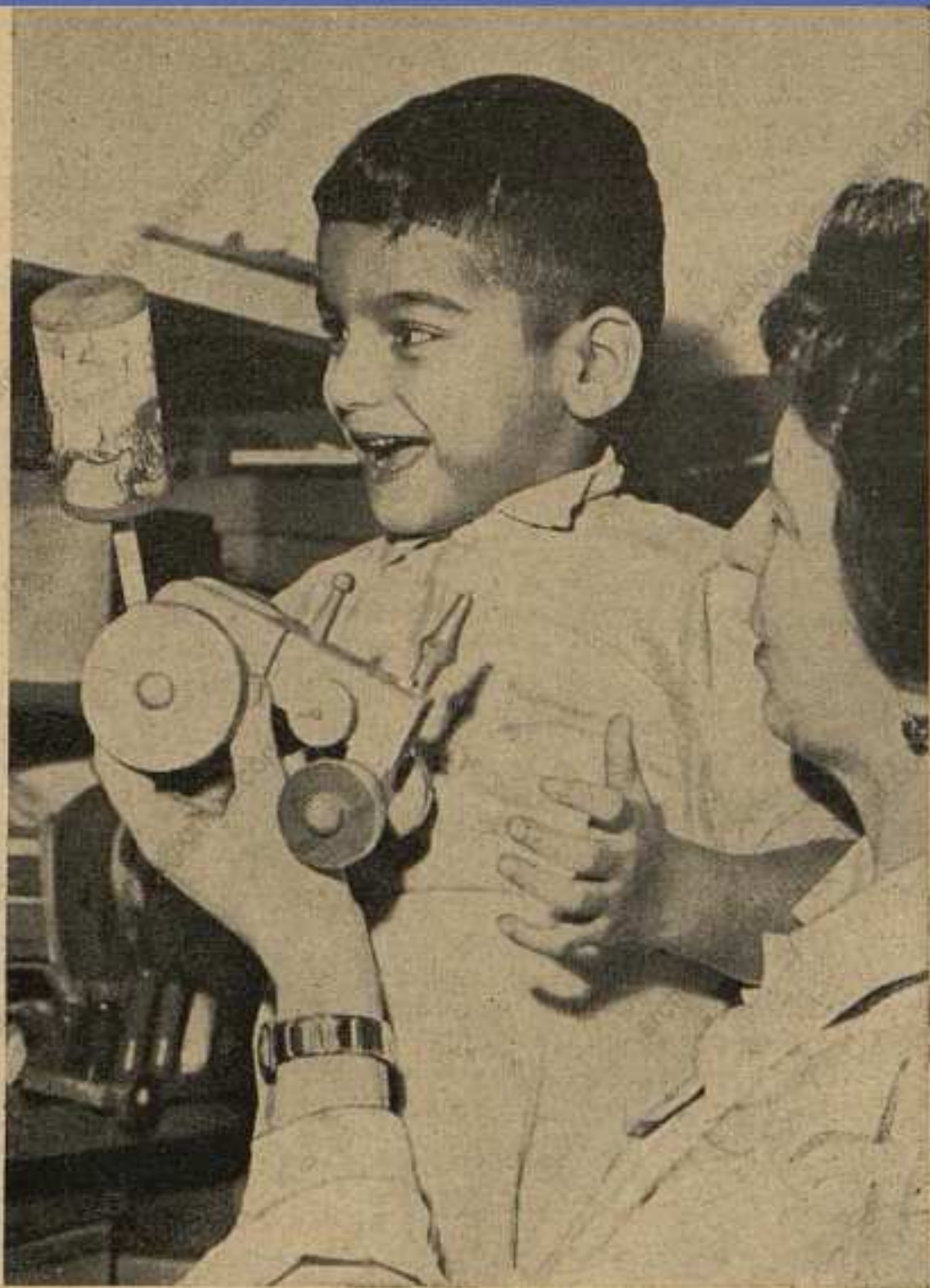
uplatnit jiné vlivy než duševní vada nebo výchovná a výuková zanedbanost, např. neurotické a jiné zábrany, nedostatek ochoty dítěte ke spolupráci apod., takže schematické pojetí testu může přinést zkreslený výsledek a špatné hodnocení. Testové metody jsou sice dnes mnohem dokonalejší než byly před dvaceti lety a v naší společnosti neslouží k ideologickému zneužívání, nicméně nutno jich používat velmi kriticky, spíše jen k dokreslení případu. A proto hodnocení intelektu dítěte musí být vždycky podloženo i materiálem, který poskytuje hodnocení učitele, pozorování a jiné metody.

Další skupinu testů tvoří tzv. metody projektivní, které jsou založeny na předpokladu, že určitých okolností v reakcích na pevně stanovené testové podněty (slovní, obrazové a jiné) má dítě tendenci projevit — často i nevědomě — něco z vlastních životních problémů. „Jde o proces, ve kterém vyšetřovaná osoba své duševní dění, myšlenky, city, naděje, obavy, konflikty apod. vkládá, promítá, připsuje nebo spatřuje v jiných lidech, zvířatech, rostlinách, předmětech nebo dějích“ (Engelsmann). Projektivní metody umožňují hloubkový vzhled do osobnosti dítěte, avšak životní problematika a její psychická odezva je vždy složitější než konkretizace těchto problémů na základě sdělení dítěte nebo zhodnocení komplexnějších reakcí. Proto také hodnocení výsledků vyšetření projektivními metodami je značně subjektivní a ponechává mnoho volného místa dohadům a předpokladům. Známého Rorschachova testu, který záleží v interpretování neurčitých, ale symetrických inkoustových skvrn standardizovaných tvarů, dá se použít spíše u dětí staršího školního věku. Jiná hodnotná projektivní metoda, tzv. „szenotest“, založená na pozorování a hodnocení hry dítěte s loutkami, které představují určité osoby z okruhu sociálních vztahů dítěte, je technicky náročná a v praxi ZDD se jí zatím nepoužívá. Relativně nejhodnotnější jsou tyto testy: verbálně projekční test Thomasové-Geislerové, v kterém děti doplňují krátké povídky, přičemž v obsahu svých vyprávění často uplatňují něco ze své sociální zkušenosti, nesplněných přání a potlačených nebo ohrožených potřeb, a obrázkový projekční test Jacksonové, v kterém děti podávají výklad šesti dramatických scén znázorňujících vyhrocené rodinné poměry. Tyto testy jsou také ze všech ostatních metod poměrně neekonomičtější. Testové projekční metody mohou přispět k poznání osobnosti dítěte a k objasnění některých specifických problémů spojených s vyšetřováním dětí, ale podávají vždy jen víceméně neúplný obraz případu.

Mnohdy i jednodušší neprojektivní metody přinášejí často lepší výsledky i při zkoumání specifických problémů. Jsou to zvláště *asociační pokus a metoda číselného čtverce*, jejíž jednoduché grafické vyjádření má řadu charakteristických obrazů nejen pro některé klinické skupiny, ale i pro posouzení oscilace pozornosti, schopnosti koncentrace a učení. Hodnota asociačního pokusu může být zvýšena současným užitím polygrafu, který zaznamenává několik typů vegetativních reakcí.

Syntézou všech dílčích poznatků o dítěti, shromážděných spoluprací celého pedagogického sboru, sociálního pracovníka a psychologa, je charakteristika dítěte, jejíž obsah je psychologem navrhován pedagogické radě ZDD. Charakteristika obsahuje také stručné nacionále dítěte, významné údaje z rodinné a osobní anamnézy, nutné informace o dítěti (např. druh a rozsah smyslové vady, fyziologické, somatické symptomy duševních poruch aj.). Jádrem psychologického nálezu je rozbor osobnosti dítěte, charakteristika některých duševních funkcí, popis chování a etiologie případu. Charakteristika dítěte je ukončena stručným závěrem, jehož nejdůležitější částí je návrh na další výchovné opatření. Konkrétně charakteristika dítěte má na zřeteli zvláště rozbor a popis sociálních vztahů dítěte a schopnosti jeho sociálního začlenění, rozbor zájmů rozumového vývoje, výukového stavu, schopnosti učení, kulturních návyků, sklonů, volných vlastností, vlastností citů, emocí a afektů, popis povahových zvláštností, pohybových schopností a obratnosti.

Závěrem lze říci, že se metody psychologie při vyšetřování dětí vyvíjejí k větší dokonalosti, právě tak jako metody všech ostatních vědních oborů. Vyšetřování

Z činnosti SRPS při nemocničních školách. Nemocné děti umístěné dlouhodobě v nemocnicích a léčebných ústavech jsou ochuzeny o mnoho radosti a zkušeností, které zdravým dětem přináší volný pohyb v přirozeném prostředí. Nemoc a dlouhý pobyt v léčebném zařízení působí, že se děti přes veškerou péči dostávají do určité izolace, která může mít neblahý vliv na jejich celkový duševní vývoj a do jisté míry nepříznivě ovlivňovat i výsledky léčení.

To měli na zřeteli rodiče dětí postižených dětskou obrnou, když se v listopadu roku 1959 po dohodě se zdravotnickými i školskými pracovníky v Thomayerově nemocnici v Krči rozhodli ustavit na oddělení dětské obrny SRPS, které by aktivně pomáhalo zmírňovat následky odloučení nemocných dětí od rodinného prostředí a od života za ústavní zdí. Ihned po ustavení zahájil prostřednictvím výboru SRPS bohatou činnost.

Připravili maňáskové představení loutkářského odboru vagonky Tatra. O návštěvní neděli uspořádali sbírku materiálu pro rukodělný kroužek starších dětí a obstarali vedoucího. Jeden z velmi obětavých otců daroval starším dětem pod stromeček soupravu nářadí i se sklíní na uložení a chystá pro ně velkou zahradní houpačku. Jiní rodiče zřídili pro děti předškolního věku takzvaný „zábavní kroužek“; vždy za čtrnáct dnů v sobotu

odpoledne přicházejí někteří z pražských rodičů dětem předčítat, hrát s nimi různé hry, vyprávět pohádky apod. Další se dobrovolně nabídli k opravě poškozených hraček, nebo obstarali magnetofonový záznam rozhlasové reportáže s dětmi z oddělení dětské obrny, aby si děti mohly poslechnout samy sebe.

Nejvíce radosti a užitku však měli děti z několika výletů a zájezdů. SRPŠ uspořádalo už dvakrát vyjížďku pionýrskou lodí JISKRA, dále celodenní výlet do Kutné Hory a do Žleb, spojený s tábořením u rybníka Lovětína, které bylo pro děti nezapomenutelným zážitkem. Následovala okružní cesta autobusem za pražskými památkami, návštěva Národního divadla, exkurze do planetária. Nelze vyjmenovat všechno, co SRPŠ v krčské nemocnici pro děti již vykonalo a co ještě hodlá udělat.

Spolupráce zdravotnických a pedagogických pracovníků s rodiči se velmi slibně rozvíjí. Dosažené výsledky ukazují už nyní, jak významně lze tímto způsobem přispět k obohacení života hospitalizovaných dětí a ke spojení školy se životem.

Na obrázku vlevo vidíte radostný úsměv dítěte cikánského původu při výchovné práci, na obrázku vpravo jednoho člena SRPŠ při čtenářské besedě s nemocnými dětmi. Text Buřičová, foto Kapr.

deu v ZDD má byt co nejširší nejen v pouziti hodnotných metod a jejich overování praxí, ale i v zapojení celého pedagogického sboru v této praxi a musí se při něm tvůrčím způsobem využívat všech hodnotných metod poznávání osobnosti dítěte, jakož i zkušeností všech pedagogických pracovníků. Psycholog nesmí přehlížet názory učitelů a vychovatelů a jít úzkou cestou vlastní praxe. Jen plánovitá spolupráce všech pracovníků ZDD zaručuje, že se vyšetřování dětí v ZDD bude konat odpovědně, s nejvyšší možnou mírou objektivnosti, a že tak splní svůj účel pomoci při poskytování zvláštní péče našim dětem a mládeži.

Použitá literatura: 1. Böttcher H.: O psychologickém vyšetřování dětí. (Čs. psychologie 1958, č. 1.) — 2. Engelsmann F.: Projekční metody vyšetřování osobnosti a problém jejich užití v psychiatrické praxi. (Čs. psychologie 1959, č. 3.) — 3. Konečný R.: Několik poznámek k teoretickým předpokladům psychologické praxe diagnostické. (Čs. psychologie 1959, č. 3.) — 4. Kujath G.: Jugendpsychiatrische Begutachtung, 2. vyd., Lipsko 1959. — 5. Schürer M.: Psychologická problematika záchytného dětského domova. (Čs. psychologie 1960, č. 1.) — 6. Smékal V.: Stručná metodika poznávání osobnosti dítěte a psaní pedagogických záznamů o dítěti (cyklostyl, rukopis, 1959). — 7. Tardy V.: Význam netestových metod psychologických a jejich aplikace v praxi [přednáška v Praze 1960]. — 8. Tardy V.: Obecná psychologie, skriptum, Praha 1957.

Dr. Bohumír Popelář, Brno

Jan Valíček

Při studiu starších údobí české speciální pedagogiky je nám nápadné, kolik zasloužilých pracovníků zmizelo z naší paměti a jak v nich začasť figurují postavy daleko menšího významu nebo i docela bezvýznamné. Takovým případem zapomenutého pedagoga je i Jan Valíček. Valička máme právo nazývat zakladatelem české surdopedagogiky na Moravě.

Josef Kolář jej řadí o 30 let později, než kam skutečně náleží (1). Rovněž se nezmiňuje o Valičkově pojednání o výchově hluchoněmých uveřejněném v „Pěstounu“ v roce 1866 (2). Unikly mu dokonce i „Vzpomínky“ A. K. Vitáka, v nichž Viták o Valičkovi píše v době, kdy se s ním v Brně stýkal, tj. na počátku let šedesátých. Tam také nalézáme Valičkův stručný životopis a poučení o práci, kterou ve svém oboru vykonal (3).

Kolář byl odchovancem třetího ředitele ústavu pro hluchoněmé v Brně Eduarda Partische (4), a tak buď o Valičkovi skutečně neslyšel, nebo z úcty k svému učitelí jej přešel mlčením.

Věc nám objasňuje z velké části i záznam ve vzácném exempláři „Rechen-schaftsbericht des mährisch-schlesischen Taubstummen Institutes“. Již na úvodní straně čteme díkuvzdání (5) podporovatelům a protektorům ústavu, několik slov o vývoji ústavu a o personálních změnách. Dovídáme se, že se r. 1873

vzdal druhý ředitel ústavu František Maršovský své funkce, již zastával po známém piaristovi Quidu Langovi (6) od roku 1861. Maršovský získal výnosné obročí z třetí brněnské fary po tom, když se nesporně zasloužil o dobrý chod ústavu. Ve zmíněném „Rechen-schaftsberichtu“, který pochází s největší pravděpodobností z pera Partischeho, se dozvídáme, že rezignace Maršovského způsobila kuratoriu ústavu jisté starosti, a to tím spíše, že skoro současně se z vedení kuratoria poděkoval starý rajhradský opat Gunter Kalivoda a postoupil své místo hraběti Emanuelu Dubskému z Třebomyslic.

V odstavci věnovaném této záležitosti se říká, jak bylo všem jasno, že novým ředitelem musí být muž nanejvýš vzdělaný, svobodného a otevřeného charakteru, s dobrými odbornými znalostmi moderního směru. Hned nato se pak dovídáme, že se takový typ našel dne 19. VIII. 1873 v osobě Eduarda Partische, který tu již od roku 1860 působil jako mladší učitel vedle staršího Valička, jenž tu pracoval ještě za Langa (a jak i Viták poznamenal, Partische do tajů práce s hluchoněmými uváděl).

A pak je nám již jasno, proč v posledním odstavci téže zprávy je stručný záznam, že Jan Valíček příštího roku odešel na vesnickou školu do Žabčic.

Po urážce, již se mu dostalo, nemohl udělat jinak. Postrádal ohebné páteře: